

Vyjadrenie KOS na otvorený list Rady pre poradenstvo v sociálnej práci „[Chceme žiť v komunite](#)“

Vážený pán minister,
vážené poslankyne, vážení poslanci,
vážená verejnosť,

Dovoľte nám, Komore opatrovateliek Slovenska, reagovať na otvorený list a [petíciu](#) Rady pre poradenstvo v sociálnej práci „Chceme žiť v komunite“ z pohľadu dlhoročnej praxe a dôsledkov, na ktoré opakovane upozorňujeme a ktoré podľa nás súvisia so zavedením obmedzených kapacít v zariadeniach soc. služieb (ZSS) pred 17 rokmi. Konáme tak v záujme zlepšenia pracovných podmienok pre zamestnancov pracujúcich v ZSS, predovšetkým opatrovateľov/liek a pracovníkov v priamom kontakte s klientmi, ale aj v snahe o zlepšenie životných podmienok pre prijímateľov.

Dovoľíme si konštatovať, že **kvalitná starostlivosť sa v žiadnom prípade nezakladá na kapacite**. Potvrdzuje to súčasný stav v mnohých ZSS, ktoré napriek dlhoročnému zavedeniu kapacít v ZSS, nie sú dnes schopné naplňovať štandardy kvality zadefinované v prílohe č. 2 Zákona č. 448/2008Z. z.. Nie sú personálne vybavené primeraným počtom kvalifikovaných a odborne pripravených zamestnancov motivovaných prácu vykonávať, spravodlivo odmeňovaných podľa miery rizika; nie sú vybavené pomôckami podľa potrieb každého prijímateľa; nie je nastavený maximálny počet imobilných prijímateľov na 1 opatrovateľa/ku podľa druhu zariadenia. Zápasia s vysokou fluktuáciou, ktorá ovplyvňuje mnoho vecí. V niektorých ZSS sa porušujú ľudské práva, ktoré nesúvisia s kapacitou zariadenia, ale s nedostatkom zamestnancov a riešení. Na to všetko a mnohé iné upozorňuje [Inšpekcia v sociálnych veciach](#) vo svojich pravidelných verejne dostupných správach. Ak by všetko záviselo iba od kapacity, tak všetky ZSS s kapacitou do 40 by mali mať spokojných prijímateľov, a nízku fluktuáciu zamestnancov. Opak je však pravdou.

A teda poukazujeme na závažnejší ukazovateľ, nie ekonomický, ale na kvalitu v ZSS.

V našom vyjadrení sa opierame aj [Dohovor OSN o právach osôb ZP](#) o [Všeobecný komentár č. 2 k dohovoru](#) OSN, bod 16. b ktorý vymenováva prvky inštitucionálnej kultúry a kladie ich do kontrastu s kapacitou. Nestačí riešiť iba kapacitu. Bod 33: „*Rôzne programy deinštitucionalizácie ukázali, že zatvorenie ústavných zariadení bez ohľadu na ich veľkosť a premiestnenie prijímateľov starostlivosti do určitej spoločnosti samo osebe nestačí. Takéto reformy musia sprevádzať komplexné programy služieb a komunitného rozvoja, vrátane programov na zvyšovanie povedomia.*“

Súčasný stav v ZSS považujeme za nebezpečný pre prijímateľov aj pre zamestnancov. Predstavuje chaos zhoršujúci pracovné podmienky a znižujúci atraktivitu povolání v systéme starostlivosti. Chaos spôsobuje aj to, že v Centrách soc.služieb sa objavujú popri senioroch, ktorí chcú dôstojne dožiť aj „pacienti“. Pacienti/klienti s Parkinsonovou, Alzheimerovou chorobou, sklerózou multiplex, hluchoslepotou, AIDS sa ocitajú/jú v jednom „priestore/budove/zariadení“ s „pacientmi“ so schizofréniou, demenciou rôzneho typu, alebo organickým psychosyndrómom ťažkého stupňa, bez možnosti ich oddeliť. Prijímatelia sú často miešaní na izbách, bez informovaného súhlasu, bez zváženia vplyvu jednotlivých zdravotných znevýhodnení a diagnóz na vzájomné spolužitie. Vzájomná agresivita medzi klientmi, ale aj útoky na personál, sú na dennom poriadku.

Za zhoršovanie zdravotného stavu prijímateľov a hospitalizácie môže v prvom rade prirodzený proces starnutia. Za infekcie môže **nedostatok zdravotníckych pracovníkov a opatrovateľov/liek**, nedostatočné materiálne vybavenie, nedostatočná odb. príprava a procesy v zariadeniach.

Za zhoršovanie správania zamestnancov (opatrovateľov/liek) môže vyhorenie. Rastúci priemerný vek a zhoršujúci sa zdravotný stav opatrovateľov/liek, ktorí nezvládajú rastúce tempo spôsobené nedostatkom opatrovateľov/liek. Stupňujúca sa fyzická a psychická záťaž a psychosociálne faktory sa prehliadajú. Rastúca neochota a zároveň nutnosť pracovať bez možnosti alternatív tlačí opatrovateľov/ky do kúta. Chýba rešpekt k ich práci a uznanie. Práca v ZSS je práca tímová, a niečo ako bossing alebo mobbing nesmú byť tolerované! Už treba prestať ignorovať príčiny a nespoliehať sa na altruizmus opatrovateľov/liek, že robia túto prácu, lebo dáva ich životu zmysel a pocit užitočnosti.

Preto má byť prioritou náprava systému.

Chceme zdôrazniť, že aj my uprednostňujeme starostlivosť v domácnosti a komunitách pred inštitucionalizáciou starostlivosti. Ale máme tu najmenej 11% ľudí, ktorí by uprednostnili život v kvalitnom ZSS, bez ohľadu na jeho kapacitu.

Kvalita sa musí sledovať nielen z pohľadu prijímateľov/rodín, ale aj zamestnancov.

Viac-lôžkové izby môžu byť problém z hľadiska súkromia, aj vzťahov. V takých zariadeniach je však potrebné riešiť kapacitu izieb, nie kapacitu zariadenia! Uznávame, že nízkokapacitné zariadenia majú svoje opodstatnenie pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Sme za slobodnú voľbu pri ich zriaďovaní.

Ale dôležitejšie je vytvárať podporné prostredie rodinám s opatrovateľskými povinnosťami v komunitách, aby zvládali starostlivosť a nemali dôvod rezignovať. Zároveň, tam kde to nie je možné, musia pri rozhodovaní prevažovať ukazovatele kvality nad kapacitou.

V neposlednom rade je priam nevyhnutné zohľadniť demografické prognózy, ktoré už dnes jednoznačne a nespochybniteľne naznačujú trend očakávaného až skokového rastu dopytu po ZSS v budúcnosti. Rastie počet jednorodičovských domácností s dieťaťom so zdrav. znevýhodnením, osamelých seniorov, bezdetných rodín. Kladieme si otázku, či bude možné, aby mal každý doma neformálneho opatrovateľa/ku, alebo dostupnú terénnu opatrovateľskú službu?

Musíme umožniť, aby sa veľké zariadenia mohli transformovať na „nemiešané“ kvalitné ZSS s asistovanou starostlivosťou, schopné napĺňať očakávania; s primeraným počtom opatrovateľov/liek a odborných zamestnancov. Je to zároveň predpoklad, že sa budú môcť vytvárať menšie skutočne špecializované ZSS, kde budú pracovať pripravení kvalifikovaní zamestnanci, vedomí si toho o akých prijímateľov sa starajú.

Je v našom spoločnom záujme poskytnúť osobám so ZP čo najlepšie služby, v čo najpríjemnejšom a najbezpečnejšom prostredí na život, v domácnosti aj v komunite, rovnako ako v ZSS.

V Bratislave, dňa 27.11.2025

S úctou a pozdravom

Mgr. Iveta Ždiľová
podpredsedníčka
Komora opatrovateliek Slovenska
tel.: +421 903 484 338
mail.: podpredsednicka@komoraopatrovateliek.sk
www.komoraopatrovateliek.sk